

SMURTO IR PATYČIŲ PREVENCIJOS IR INTERVENCIJOS VYKDYMO VILNIAUS SIMONO STANEVIČIAUS PROGIMNAZIJOJE TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijos Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas (toliau – Tvarkos aprašas) parengtas vadovaujantis Patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklose tvarkos aprašu, patvirtintu 2016 m. birželio 30 d. Vilniaus miesto savivaldybės Administracijos direktoriaus įsakymu Nr. 30-1602.

2. Prevencijos tikslas – sukurti saugią, mokinių asmenybės augimui, brandai ir ugdymuisi palankią aplinką progimnazijoje, kurioje mokiniai jaučiasi gerbiami, priimti, saugūs, jų nuomonė ir siūlymai yra išklausomi ir vertinami. Psichologinė mokinių savijauta ir saugumas progimnazijoje susijęs su emocine mokinių, progimnazijos darbuotojų, tėvų (toliau – progimnazijos bendruomenės nariai) gerove, jų tarpusavio santykiais. Prevencija yra nuolatinis, cikliškas (ne baigtinis) procesas, apimantis esamų arba potencialiai galimų problemų identifikavimą, tinkamų priemonių joms spręsti parinkimą ir vykdymą, poveikio vertinimą/įsivertinimą ir tolesnių veiksmų planavimą.

3. Prevencijos priemonės, nukreiptos į visus progimnazijos mokinius, padeda išvengti problemų (pvz.: patyčių ar kitokio smurto) atsiradimo ir mažinti egzistuojančių problemų mastą. Tiems mokiniams, kuriems visai progimnazijai taikomos prevencijos priemonės nepaveikios ir jų nepakanka, taikomos papildomos prevencijos priemonės ar (ir) programos, teikiama švietimo pagalba.

4. Tvarkos aprašo paskirtis – padėti progimnazijai užtikrinti sveiką, saugią, užkertančią kelią smurto, prievartos apraiškoms aplinką, kuri yra psichologiškai, dvasiškai ir fiziškai saugi.

5. Tvarkos aprašas nustato patyčių stebėsenos, prevencijos ir intervencijos vykdymą Vilniaus Simono Stanevičiaus progimnazijoje.

4. Tvarkos aprašas remiasi šiais principais:

4.1. į patyčias būtina reaguoti nepriklausomai nuo jų turinio (dėl lyties, seksualinės orientacijos, negalės, religinės ar tautinės priklausomybės, išskirtinių bruožų ar kt.) ir formos;

4.2. kiekvienas progimnazijos administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar kitas darbuotojas, pastebėjęs ar sužinojęs apie patyčias, turi reaguoti ir jas stabdyti;

4.3. veiksmų turi būti imamasi visais atvejais, nepriklausomai nuo pranešančiųjų apie smurtą/patyčias amžiaus ir pareigų, bei nepriklausomai nuo besityčiojančiųjų/smurtaujančių ar patiriančių patyčias/smurtą amžiaus ir pareigų;

5. Tvarkos apraše vartojamos sąvokos:

5.1. **Patyčios** – tai psichologinę ar fizinę jėgos persvarą turinčio asmens ar asmenų grupės tyčiniai, pasikartojantys veiksmai, siekiant pažeminti, įžeisti, įskaudinti ar kaip kitaip sukelti psichologinę ar fizinę žalą kitam asmeniui.

5.1.1. Patyčios gali būti tiesioginės (atvirai puolant ir/ar užgauliojant) ir/ar netiesioginės (skaudinant be tiesioginės agresijos),

5.1.2. **žodinės patyčios**: pravardžiavimas, grasinimas, ujimas, užgauliojimas, užkabinėjimas, erzinimas, žeminimas ir kt.;

5.1.3. **fizinės patyčios**: mušimas, spardymas, spaudimas, dusinimas, užkabinėjimas, turtinė žala ir kt.;

5.1.4. **socialinės patyčios**: socialinė izoliacija arba tyčinė atskirtis, gandų skleidimas ir kt.;

5.1.5. **elektroninės patyčios**: skaudinančių ir gąsdinančių asmeninių tekstinių žinučių ir/ar paveikslėlių siuntinėjimas, viešų gandų skleidimas, asmeninių duomenų ir komentarų skelbimas, tapatybės pasisavinimas, siekiant sugriauti gerą vardą arba santykius, pažeminti ir kt.

5.1.6. **vaiko nepriežiūra** – vaiko atstovo pagal įstatymą ir (ar) už vaiko priežiūrą atsakingo asmens nuolatinis nepakankamas pagrindinių vaiko fizinių ir dvasinių poreikių tenkinimas ar netenkinimas, keliantis grėsmę vaiko fizinei, protinei, emocinei ir socialinei sveikatai ir raidai.

5.2. **Smurtą ar patyčias patiriantis vaikas** – mokinys, iš kurio yra tyčiojama ar smurtaujama.

5.3. **Besityčiojantysis ar smurtaujantis** – vaikas ar suaugęs, inicijuojantis patyčias ar smurtą ir (ar) prisidedantis prie jų.

5.4. **Smurtą ar patyčias patiriantis suaugęs** – administracijos atstovas, pedagogas, švietimo pagalbos specialistas ar techninis darbuotojas, iš kurio tyčiojasi/ smurtauja mokinys (-iai).

5.5. **Smurto ar patyčių stebėtojas** – vaikas, matantis ar žinantis apie patyčias/smurtą.

5.6. **Smurto ir patyčių prevencija** – veikla, skirta smurto ir patyčių rizikai mažinti, imantis progimnazijos bendruomenės narių (vaikų, administracijos atstovų, pedagogų, švietimo pagalbos specialistų, kitų darbuotojų, tėvų (globėjų, rūpintojų) švietimo, informavimo ir kitų priemonių).

5.7. **Smurto ar patyčių intervencija** – progimnazijos direktoriaus, pavaduotojų, mokytojų, švietimo pagalbos specialistų ir kitų progimnazijos darbuotojų (toliau – progimnazijos darbuotojai) koordinuoti veiksmai, nukreipti į smurto ir patyčių stabdymą, taip pat – švietimo pagalbos priemonių visuma.

5.8. **Smurto ar patyčių prevencijos ir intervencijos stebėseną** – smurto ar patyčių situacijos progimnazijoje stebėjimas, renkant, analizuojant faktus ir informaciją, svarbą šio reiškinio geresniam pažinimui bei valdymui, reiškinio tolimesnės raidos ir galimo poveikio prognozavimas.

5.9. **Socialinės ir emocinės kompetencijos** – mokinių savęs pažinimo, empatijos, problemų ir konfliktų sprendimo, pykčio valdymo, streso įveikos, bendravimo ir bendradarbiavimo, kiti socialiniai įgūdžiai.

6. Saugios aplinkos progimnazijoje kūrimas apima glaudžiai tarpusavyje susijusius, integraliai veikiančius komponentus: progimnazijos veiklą ir valdymą, socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą, pozityvaus progimnazijos mikroklimato kūrimą, mokinių pozityvių vertybių formavimą ir tėvų (globėjų, rūpintojų) (toliau – tėvai) įtraukimą/įsitraukimą.

7. Tvarkos aprašas parengtas vadovaujantis Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija; Lietuvos Respublikos švietimo įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko minimalios ir vidutinės priežiūros įstatymu, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymu, Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymu, kitais įstatymus įgyvendinančiais teisės aktais.

II. SMURTO IR PATYČIŲ STEBĖSENA IR PREVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

8. Smurto ir patyčių prevencija ir intervencija yra svarbi progimnazijos veiklos dalis, kurios planavimu, organizavimu ir stebėseną rūpinasi progimnazijos direktorius, vaiko gerovės komisijos nariai, klasių vadovai, o jos vykdyme dalyvauja visi progimnazijos bendruomenės nariai.

9. Progimnazijos direktorius yra atsakingas už Progimnazijos tvarkos aprašo parengimą ir vykdymą, už stebėsenos rezultatais paremtą kasmetinio progimnazijos smurto ir patyčių prevencijos priemonių plano parengimą, pristatymą progimnazijos bendruomenei ir vykdymą.

10. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos įgyvendinimą koordinuoja ne mažiau kaip 3 atsakingi asmenys, kuriuos paskiria ir patvirtina progimnazijos direktorius, kurie kasmet:

10.1. inicijuoja anoniminę vaikų apklausą ir apibendrina jos rezultatus;

10.2. surenka apibendrintus duomenis iš klasių vadovų dėl progimnazijoje fiksuotų pranešimų apie smurtą ir patyčias ir atlieka jų analizę (ne rečiau kaip kartą per pusmetį);

10.3. remiantis apklausos ir pranešimų apie smurtą ir patyčias analizės duomenimis, rengia smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių planą;

10.4. aptaria turimą informaciją, svarsto prevencijos ir intervencijos priemonių taikymo plano turinį vaiko gerovės komisijos posėdyje;

10.5. teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos priemonių įgyvendinimo progimnazijoje, progimnazijos darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo smurto ir patyčių prevencijos ar intervencijos srityje ir kitais klausimais;

10.6. teikia siūlymus progimnazijos direktoriui dėl Progimnazijos tvarkos aprašo tobulinimo;

10.7. atlieka kitus progimnazijos smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkoje numatytus veiksmus.

11. Progimnazijoje susitariama dėl elgesio taisyklių (normų), kuriose aiškiai reglamentuojamas tiek pozityvus / laukiamas, tiek neleistinas / nepageidaujamas mokinių elgesys.

12. Smurto ir patyčių prevencija įgyvendinama per socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymą. Priešmokyklinio ugdymo mokiniams vykdoma socialinio emocinio ugdymo programa „ZIPIO DRAUGAI“, 1- 4 klasėse vykdoma socialinių ir emocinių kompetencijų programa „LAIKAS KARTU“, 5-8 klasių mokiniams vykdoma LIONS QUEST programa „PAAUGLYSTĖS KRYŽKELĖS“.

13. Pedagoginiai darbuotojai tobulina kvalifikaciją mokinių socialinių ir emocinių kompetencijų ugdymo srityje, taip pat tobulina asmenines socialines ir emocines kompetencijas.

14. „Patyčių dėžutės“ skirtos anonimiškai pranešti apie smurtą ir patyčias įdiegimas ir supažindinimas mokyklos bendruomenės, atvejų nagrinėjimas.

15. **Klasės vadovai vykdo smurto ir patyčių stebėseną ir prevenciją savo klasėje:**

15.1. su socialiniu pedagogu tris kartus per mokslo metus išanalizuoja ir apibendrina turimus pranešimus apie smurtą ir patyčias klasėje, informuoja vaiko gerovės komisijos narius, koordinuojančius vykdymo tvarką, apie prevencijos, intervencijos taikomų priemonių rezultatus klasėje, teikia kitą svarbią informaciją, susijusią su smurtu ir patyčiomis;

15.2. klasių vadovai klasės valandėlių metu kreipia dėmesį ir aptaria su vaikais žodines, fizines, socialines, elektronines patyčias (jų atpažinimą, ypatumus ir tinkamą reagavimą) pasirinkta forma; tikslas – aptarti su vaikais priežastis, kodėl vyksta patyčios, padėti vaikams atskirti mitus ir faktus, susijusius su patyčiomis, drąsinti apie tai kalbėti atvirai, pasakyti suaugusiajam, aptarti galimus sprendimų būdus.

15.3. klasių vadovai kiekvieno tėvų susirinkimo metu skiria laiko mikroklimatui klasėje aptarti. Su tėvais aptariamos žodinės, fizinės, socialinės, elektroninės patyčios (jų atpažinimas, ypatumai ir tinkamas reagavimas), konkrečios probleminės situacijos klasėje bei jų sprendimai. Svarbi dalis – tėvų motyvavimas atpažinti ir tinkamai reaguoti į smurtą ar patyčias.

III. SMURTO IR PATYČIŲ INTERVENCIJA PROGIMNAZIJOJE

16. **Visais įtariamų ir realių smurto ir patyčių atvejais kiekvienas progimnazijos administracijos atstovas, pedagogas ar švietimo pagalbos specialistas, kitas darbuotojas reaguodamas:**

16.1. įsikiša įtarus ir/ar pastebėjus smurtą ar patyčias – nutraukia bet kokius tokį įtarimą keliančius veiksmus;

16.2. primena vaikui, kuris smurtauja/ tyčiojasi, progimnazijos nuostatas ir elgesio taisykles;

16.3. jei vaikui reikia pagalbos, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar progimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);

16.4. išsiaiškina, iš kokios klasės yra skriaudėjas (-ai) ir skriaudžiamasis (-ieji) (įvykio stebėtojai);

16.5. informuoja klasės vadovą apie įtariamas ir/ar įvykusį (-ias) smurtą/ patyčias, elektroninių patyčių atveju pateikia išsaugotus įrodymus.

16.6. klasės vadovas, administracijos atstovas, mokytojas, švietimo pagalbos specialistas informuoja mokinių tėvus įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias;

16.7. nukentėjusieji turi teisę apie patyčias kibernetinėje erdvėje pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdami pranešimą interneto svetainėje adresu www.draugiskasinternetas.lt arba surinkus nuorodą <https://svarusinternetas.lt/pranesk/1>

16.8. jei informuoja tiesiogiai Vaiko gerovės komisijos pirmininką, psichologą ar socialinį pedagogą apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias/smurtą (ar elektronines patyčias), kartu pateikia užpildytą pranešimo apie patyčias formą (priedas Nr. 2).

13. **Klasės vadovas gavęs informaciją apie įtariamas ir/ar įvykusias patyčias/smurtą:**

13.1. išsiaiškina situaciją, nustato, ar tai patyčių/smurto atvejis. Surenka informaciją apie besityčiojančio/smurtaujančio (-ių) tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus. Iš

- besityčiojusio/smurtavusio (-jų), ir stebėjusių situaciją mokinių prašo rašytinių pasiaiškinimų, iš nukentėjusiojo mokinio – paaiškinimo. Pasiaiškinimas (paaiškinimas) saugomas pas klasės vadovą;
- 13.2. organizuoja individualius pokalbius su patyčių dalyviais, informuoja tėvus (globėjus/rūpintojus), esant poreikiui kviečia juos dalyvauti pokalbiuose;
- 13.3. esant poreikiui kreipiasi dėl švietimo pagalbos mokiniui specialistų (socialinio pedagogo, psichologo, sveikatos priežiūros specialisto) pagalbos teikimo;
- 13.4. toliau stebi situaciją, bendradarbiauja su vaiko gerovės komisijos pirmininku, psichologu ar socialiniu pedagogu ir informuoja apie pokyčius;
- 13.5. nesiliaujant smurtui/patyčioms klasės vadovas užpildo pranešimo apie smurtą ir patyčias formą (priedas Nr. 2) , ją perduoda socialiniam pedagogui;
- 13.6. toliau nesiliaujant smurtui/patyčioms ar esant sudėtingesniai smurto/patyčių atvejui, kreipiasi į progimnazijos vaiko gerovės komisiją ar konkrečius Progimnazijos tvarkos apraše nurodytus asmenis ir perduoda surinktus faktus apie netinkamą elgesį.
- 14. Socialinis pedagogas ir/ar psichologas imasi spręsti smurto/patyčių situaciją:**
- 14.1. bendrauja su smurto/patyčių dalyviais, jų tėvais (globėjais, rūpintojais);
- 14.2. numato veiksmų planą (priedas Nr.3) , jį aptaria su mokiniu, jo tėvais, klasės vadovu ir stebi jo įgyvendinimą;
- 14.3. nesiliaujant smurtui/patyčioms, pagalbos specialistai kreipiasi į VGK pirmininką, kuris įvertinęs turimą informaciją sukviečia VGK posėdį ir sprendžia smurto/ patyčių situacija su smurto/patyčių dalyviais ir jų tėvais (globėjais, rūpintojais);
- 14.4. po VGK posėdžio socialinis pedagogas, bendradarbiaujant su klasės vadovu, stebi mokinio elgesį ir esant reikalui jį koreguoja.
- 14.5. fiksuoja smurto/patyčių atvejį į smurto ir patyčių registravimo žurnalą, informuoja progimnazijos direktorių apie priimtus sprendimus.
- 15. Progimnazijos vaiko gerovės komisija:**
- 15.1. įvertinusi turimą informaciją, numato veiksmų planą (gali būti individualūs pokalbiai su skriaudėju, skriaudžiamuoju, stebėtojais, jų tėvais, klase, kt. priemonės), supažindina su jo nevykdymo pasekmėmis skriaudėją ir jo tėvus (globėjus, rūpintojus); esant poreikiui, koreguoja veiksmų planą (priedas Nr.3) ;
- 15.2. informuoja progimnazijos direktorių apie esamą situaciją;
- 15.3. vykdo plane numatytas veiklas, stebi, analizuoja, organizuoja pakartotinius susirinkimus situacijos įvertinimui.
- 15.4. po pakartotinio VGK svarstymo (nesiliovus smurtui ir/ar patyčioms) informacija apie įvykį perduodama Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.
- 16. Progimnazijos administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo reagavimo įtarus ir/ar pastebėjus elektronines patyčias ar gavus apie jas pranešimą veiksmai:**
- 16.1. išsaugo vykstančių elektroninių patyčių įrodymus ir nedelsiant imasi visų reikiamų priemonių elektroninėms patyčioms sustabdyti;
- 16.2. įvertina grėsmę vaikui, jo sveikatai ir, esant poreikiui, kreipiasi į pagalbą galinčius suteikti asmenis (tėvus (globėjus, rūpintojus) ar progimnazijos darbuotojus) ar institucijas (pvz., policija, greitoji pagalba);
- 16.3. surenka informaciją apie besityčiojančių tapatybę, dalyvių skaičių ir kitus galimai svarbius faktus;
- 16.4. informuoja klasės vadovą apie elektronines patyčias ir pateikia įrodymus (išsaugotą informaciją). ;
- 16.5. galima informuoti progimnazijoje įdiegtoje „Patyčių dėžutėje“
- 16.5. turi teisę apie patyčias kibernetinėje erdvėje pranešti Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybai pateikdamas pranešimą interneto svetainėje adresu [www.draugiskasinternetas.lt \(https://svarusinternetas.lt/pranesk/1\)](https://svarusinternetas.lt/pranesk/1)
17. Mokiniui pasityčiojus iš administracijos atstovo, pedagogo, švietimo pagalbos specialisto ar kito darbuotojo, asmuo, pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą/patyčias, turėtų informuoti progimnazijos direktorių, kuris imasi progimnazijos tvarkos apraše ar kituose progimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų.

18. Administracijos atstovui, pedagogui, švietimo pagalbos specialistui ar techniniam darbuotojui pasityčiojus iš vaiko, asmuo pastebėjęs ir/ar įtaręs smurtą/patyčias, turėtų informuoti progimnazijos direktorių, kuris imasi progimnazijos tvarkos apraše ar kituose progimnazijos dokumentuose numatytų veiksmų. Mokinys apie suaugusiojo žmogaus patyčias progimnazijoje praneša progimnazijos socialiniam pedagogui, administracijai ir apie tai informuoja savo tėvus/globėjus, kuriems rekomenduojama raštu kreiptis į administraciją.

19. Progimnazijos direktorius, sužinojęs apie progimnazijos darbuotojo patiriamas patyčias arba progimnazijos darbuotojo tyčiojimąsi, privalo nedelsiant imtis priemonių, numatytų Progimnazijos tvarkos apraše.

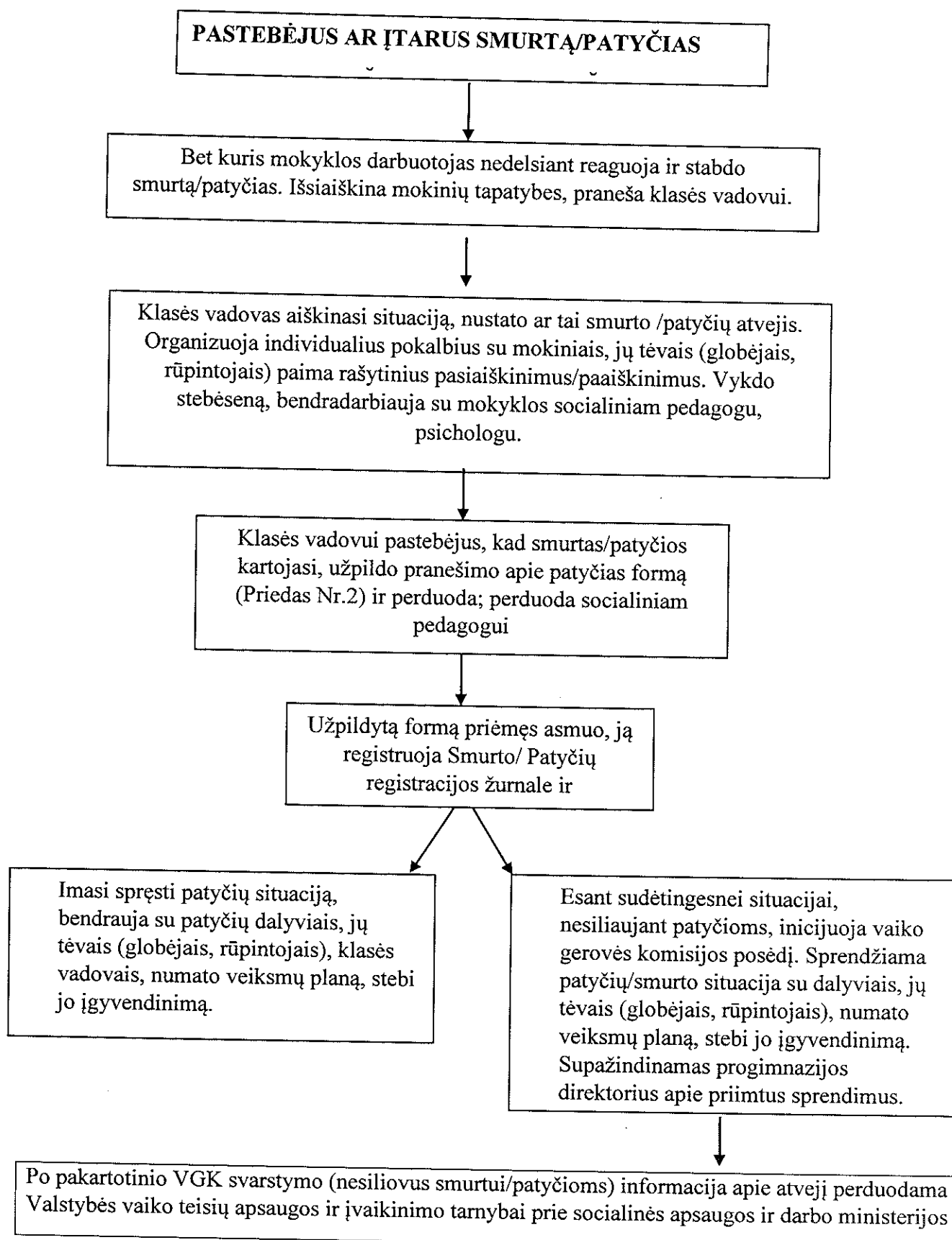
20. Kitiems patyčių dalyviams pagal individualius poreikius progimnazijoje teikiama švietimo pagalbos specialistų ar pedagogų pagalba.

IV. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

21. Visi dokumentai, esantys vaiko asmens byloje, ir duomenys, susiję su vaiku ir jo asmeniniu gyvenimu, yra konfidencialūs ir naudojami tik tiek, kiek tai būtina atsakingiems fiziniams ar juridiniams asmenims atlikti pavestas funkcijas, užtikrinti vaiko teises ir teisėtus interesus.

22. Smurto ir patyčių prevencijos ir intervencijos vykdymo tvarkos aprašas yra skelbiamas progimnazijos internetinėje svetainėje.

**VILNIAUS SIMONO STANEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS
REAGAVIMO Į SMURTĄ IR PATYČIAS IR PAGALBOS JOMS ĮVYKUS PLANAS**

VILNIAUS SIMONO STANEVIČIAUS PROGIMNAZIJA PRANEŠIMO APIE PATYČIAS FORMA

Pranešimo data _____

Bendrieji duomenys:

Kas pranešė apie patyčias:	
Kam pranešė apie patyčias:	
Kur įvyko patyčios:	
Kada įvyko patyčios:	
Kokia patyčių forma naudota ar įtariama, kad buvo naudota:	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Žodinės patyčios: vaiko užgauliojimas veiksmais (pargriovimas, įspyrimas, kumštelėjimas, spjaudymas, daiktų atiminėjimas ar gadinimas, plaukų pešiojimas ir pan.); ○ Fizinės patyčios: įvairūs gąsdinantys, bauginantys gestai, ignoravimas, siekiant parodyti, kad vaikas yra nepageidaujamas ar atstumiamas; ○ Elektroninės patyčios: patyčios, vykstančios elektroninėje erdvėje: socialiniuose tinkluose, kitose vietose internete, naudojant mobiliuosius telefonus (nemalonių žinučių arba elektroninių laiškų rašinėjimas, skaudinantis bendravimas pokalbių kambariuose, vaiko asmeninio gyvenimo detalių viešinimas, tapatybės pasisavinimas ir pan.); ○ Kiti pastebėjimai (įrašyti) 	
Ar yra žinoma, kad tai ne pirmas kartas?	

Duomenys apie patyčių dalyvius:

Vaiko, <i>patyrusio patyčias</i> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <i>kuris tyčiojosi</i> vardas, pavardė, klasė:	
Vaiko/-ų, <i>stebėjusio patyčias</i> vardas, pavardė, amžius, klasė:	

Išsamesnė informacija apie įvykį:

Mokyklos pedagogo ar kito darbuotojo elgesys šioje patyčių situacijoje:

Veiksmų po įvykio, planas su:

Asmeniui patyrusiu patyčias:	
Asmeniui, kuris tyčiojosi:	
Stebėtojais:	
Patyčių dalyvių tėvais (globėjais/rūpintojais):	
Kitais progimnazijos darbuotojais:	
Kita (įrašyti):	

VILNIAUS SMONO STANEVIČIAUS PROGIMNAZIJOS
TEIKIMO PRIEMONIŲ PLANAS

.....
(mokinio vardas, pavardė, klasė)

VGK posėdžio ar susitikimo data:.....

	Susitarimai	Įgyvendinimas
Mokinys		
Tėvai		
Mokykla		

Grįžtamojo ryšio data

*Į grįžtamąjį VGK posėdį visos dalyvaujančios pusės atvyksta raštu pasiruošę kalbėtis, kaip įgyvendinti susitarimai.

Pagalbos plano įgyvendinimo kuratorius

Mokinys

Tėvai (globėjai, rūpintojai)